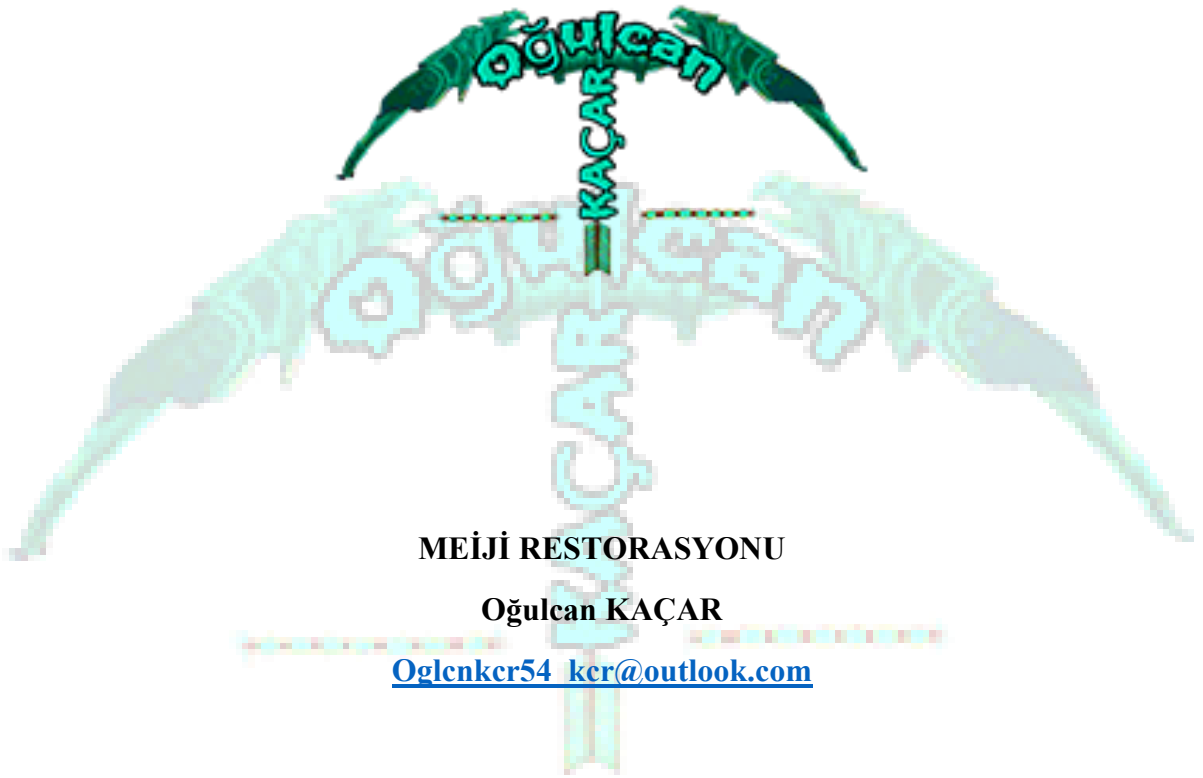

TC

MEİJİ RESTORASYONU

Oğulcan KAÇAR

Oglenkcr54_kcr@outlook.com

ÖZET

Japonya, Asya'nın doğusundaki bir ada daha doğrusu birçok adalara sahip olduğu için adalar ülkesidir. Bölge havadan bakıldığında bir yayı andırır. Doğusu ve Güneyi Büyük Okyanus, Kuzeyi Ohotsk denizi, Batısı ise Japon Denizi ile çevrilidir. Resmi dili Şintoizm, Budizm para birimi yang'dır. Tek meclisli anayasal bir monarşiyle yönetilir. Hayvancılık coğrafi nedenler sebebiyle yoktur veya çok azdır. Asıl gıda balık ve pirinçtir. Volkanik dağların faaliyetleri nedeni ile çok kez depremler meydana gelmektedir. Tarihi sürecinde en önemli dönemlerden birisi İmparator Meiji dönemidir. 1600'lü yıllardan 1800'lü yılların ikinci yarısında Japonya, uzun yıllar kendini dış dünyaya kapatarak yaşamış, dolayısıyla da teknolojik ve ekonomik her türlü gelişmelere uzak bir şekilde Batılı ülkelerin oldukça gerisinde kalmıştı. İşte bu durumdan rahatsız olan bir grup reformist samuray, 1868 yılında Tokugawa Şogunluğu'na son vererek İmparator Meiji'nin otoritesini tanımışlardır. Meiji dönemine gelmeden önce genel olarak Japon tarihine değinmekte fayda vardır.

İmparator Meiji Dönemine Kadar Japonya

Japonya'ya Neolitik devirde ilk iskanların yapıldığı bilinmektedir. Bu zamanlarda Avcılar ve balıkçıların yaşadığı Lomon kültürü, daha sonra Kore, Çin, Endonezya ve Filipinler bölgelerinden gelenlerin oluşturduğu Yayoi kültürü yaygındır. Bu kültürlerin neticesinde birçok yerleşim yerleri kurulmuştur. Japon efsanelerine göre İmparator'un ailesi güneş tanrısı Amaterasu soyundan gelmektedir. Asilzadeleri ise diğer ilahların torunlarıydı. Japonların ilk İmparatorları Jimmo Tenno dur. İlk devletleri de Yamato olmuştur. Başından beri inandıkları Şintoizm dini, Çin den gelen düşünceler doğrultusunda zamanla değişmeye başlar. Daha sonraları ise 538 yılında da Budizm dini ülkeye girdiği görülür. Böylece İmparator ve ailesi Budizm'e yakın olurken asilzadeler Şintoizm dinine bağlı kaldılar. Prens Shotokou döneminde ülkenin on yedi maddelik ilk anayasası yapılır. Fujiwara ailesi döneminde ise asillere, din adamlarına özel mülkiyet hakkı tanındı fakat çiftçiler ezilmeye başlandı. Ülkede Konfüçyanizm yayıldı. Japon toplumun yapısı değişti ve gittikçe samuray devleti haline geldi. 794-1185 yılları arasında ise Kyoto dönemi başladı. Önce Hondo adasında tek yönetim altına alındı ve küçük Japonya kuruldu. Fujiwara Michinaga'nın 1016'da iktidarı ele geçirmesiyle aristokratlar idareyi kendi yetkilerine aldılar. Böylece perde arkasında yaşlı imparator tarafından yönetilen ülkede 150 yıl boyunca çocuklar imparator yapıldı. Konfüçyanizm'in barış sever ve ahlak geleneğinin olması asker zihniyetli bir inanç doğurdu ve buna bağlı olarak Minamoto Yoritomo kendini şogun ilan ederek Kamakura'da askeri hükümetini kurdu. Bu durum yedi asır devam edecek olan derebeylik sisteminin başlangıcı olmuştur. Nitekim daha sonra Kamakura devri ekonomik yönden zayıflayınca yıkıldı. Bunun üzerine Kammu dönemi başladı. Fakat Takauji'nin yönetimini beğenmeyen halk ayaklanınca imparator ülkenin diğer bölgesine kaçtı ve kendi hükümetini kurdu. Böylece kuzey ve güney arasında uzun süre devam edecek mücadeleler başladı. Bu mücadeleler 1392'de sarayların Ashikaga Yoşimitsu tarafından birleştirilmesiyle son buldu. Tokugawa hanedanlığı dönemine gelene kadar, Japonya sistemli, zengin bir feodal topluma sahipti olmuştur bile. Halk, savaşçı bir sınıf olan samuraylar tarafından yönetiliyordu. Samuray sınıfı da bir nevi derebeyi diyebileceğimiz daimyolara, daimyolar da ülke yönetiminin en üst sınıfı olan Şogun'a bağlıydılar. Tokugawa hanedanlığı bu zamana kadar ülkeyi koruyabilmenin tek yolunun dış dünya ile ilişkilerini en aza indirmek olduğunu düşündüğü için ülkesini uzun süre kapalı ve sıkı bir rejim politikasıyla yönetiyordu. Fakat uzun süren bu dışa kapalı politikası, 1853 yılında Amerikan donanmasının o zamanki Japon başkenti edo yakınlarına çıkmasıyla sarsılmaya başlandı. Bu teknolojiye karşı kapalı olan Japon halkı bu

durumu oldukça ilginç bulmuşlardı. Halbuki diğer batılı devletlerin etki alanlarını daha da genişletmek istemelerinin sonucu Asya kıtasına olan faaliyetleri, Tokugawa yönetiminin onlarla birçok anlaşmalar yapmasına neden olmuştu. İşte bu anlaşmalar belki de Japon ülkesinin kolonileşme sürecinin başlangıcı olacaktı. Neticede bu anlaşmalar sonucu görülen teknolojilerin Japonya'nın ne kadar geride kaldığını görmesine neden oldu. Bundan dolayı bir takım japon grupları Tokugawa'yı bir darbe ile devirerek bu sorunu çözmeye başlayacaklardı.

Japonya'nın Modernleşme süreci: İmparator Meiji Restorasyonu

Japon tarihinde İmparator Meiji dönemi, en önemli dönemlerden biridir. Japonya uzun yıllar boyunca kendini dış dünyaya kapatarak yaşamıştı. Haliyle kendisi teknolojik ve ekonomik her türlü gelişmeden mahrum bırakılmıştı. İşte bu durumdan rahatsız olan bazı reform yanlısı samuraylar, 1868 yılında Tokugawa Şogunluğuna son vererek İmparator Meiji'nin otoritesi altında birleştiler. Meiji gerçekten de Japonya'nın içinde bulunduğu durumun farkındaydı ve bu süreç içerisinde batılı devletler ile yapılan anlaşmaların ülkesini kolonileşme sürecine götürdüğünü görmüştü. Neticede Meiji oluşturduğu bir heyet sayesinde diğer ülkelerin siyasi, ticari, ekonomik ve eğitim sistemlerini gözetlemeleri sağlandı. Bu çalışmanın sonucunda ortaya çıkan Meiji restorasyonu, Japon modernleşmesinin en önemli sürecinin başlamasına neden oldu. Bu süreç aşamalarının ilk dönemlerinde Japonya'yı en çok sıkıntıya sokan konulardan biri de yukarıda da belirtildiği gibi diğer ülkeler ile yapılan anlaşmalar olmuştu. Bu sıkıntılar çözüme kavuşturulması gereken öncelikli konulardı. Çünkü bu anlaşmalar dostluk başlığı altında olsa da bakıldığında gerçekten Japonya'nın kolonileşmesine giden bir süreci temsil ediyordu. İşte bu nedenle bu anlaşmaları yeniden düzenlenmesi için bir heyet toplatıldı. Iwakura heyeti adını alan bu heyet yukarıda bahsedildiği gibi birçok yerleri gezip önemli izlenimler elde etmişlerdi. Bu heyetin öncelikli amaçları ise yeni rejimlerinin Batılı devletler tarafından tanınmasını sağlamak ve önceden yapılan anlaşmaları yeniden düzenlenmesini sağlamaktı. Japonlar bu süreç içerisinde akıllıca davrandılar ve gezilen yerlere kendi öğrencilerinden bıraktılar. Böylece bu öğrenciler eğitimlerinin sonucu ülkesine dönerek büyük gelişmelere olanak sağlayabileceklerdi. Lakin Heyetin anlaşmalar konusundaki amaçları ise hiçbir ülke tarafından olumlu sonuç vermemişti. Fakat heyet batılı ülkelerin yaşantılarını oldukça iyi gözlemlemeleri bu olumsuzlukları atlatabilecekti. Neticede ortaya çıkan büyük bir rapor sayesinde Japon modernleşmesinin de temel taşları oluşmaya başladı. Japonya'ya dönen Iwakura heyeti oluşturdukları raporu düzenlemek için bir komisyon kurdu. Rapor düzenlendikten sonra bir eser haline getirildi. İçeriğini oluşturan Kume, oldukça detaylı bilgiler kaydetmişti. Öyle ki analiz edilen ülkenin o zamanki durumunu bile kısaca ele almıştı. Japonya bu bilgileri öğrenip kendinde uygulayacaktı ki tabi bunu uygularlarken de kendi benliklerini koruyabilmeyi göz önünde tutmuştu. Raporun içerikleri hazırlanırken, Japonya'nın durumunu diğer ülkelerin durumu ile karşılaştırılarak oluşturulmuştu. Örneğin Raporda İngiltere'nin 40 yıl önceki durumundan bahsedilirken, Japonların o günkü durumu anlatılıyordu. Böylece İngiltere'nin böyle büyümesi raporda sunulanları uygulayınca kendilerinin de bu şekilde büyüyeceklerini anlatıyordu. Bir yandan böyle çıkarımlardan bulunurken bir yandan da batılı devletlerdeki bazı kavramları eleştiriyorlardı. Mesela kendileri halka ve halkçı hükümet türlerine inanmıyorlardı. Yani bu yönde kendilerine bir şey aktarmayı gerek görmediler. İşte gerçekten de bence bu yaptıkları ile birlikte Batılı devletlerden bir şeyin nasıl alınacağını ve nasıl uygulanacağını adeta bir örneğini temsil ediyorlardı.

Sonuç olarak ele alırsak, Başlangıçta İmparator Meiji'nin yol açtığı Iwakura Heyeti'nin görevi, Japonya'nın Batılı ülkelerle olan eşitsiz antlaşmalarını yeniden düzenlemek için diplomatik

girişimlerde bulunmaktı. Bu aslî görevlerini başaramamış olsalar da yaklaşık iki yıllık seyahatleri boyunca uğradıkları 12 ülkede, Japonya'nın modernleşme süreci için hayati derecede önemli gözlemlerde bulundular. Gözlemleri sadece ülkelerin siyasi ve ekonomik yapısı üzerine değil, sosyal yaşamları, sanat alışkanlıkları, teknolojiyi kullanmaları, eğitim uygulamaları ve askeri yapıları üzerine de yoğunlaşmıştı. Heyet gözlemlerine devam ettikçe de Batılı ülkelerle eşit sayılmaları için kat etmeleri gereken yolu ve bu yolda ulusal reformun zorunluluğunu anlamış oldular. Batı ne kadar ileri seviyede olursa olsun, heyet gözlemlerini Batı'ya hayranlık hissiyle değil, eleştirel bir bakışla yaptı. Batı'da gördükleri her güzel şey, kendi ülkelerinde aynı şekilde olumlu sonuç veremezdi. Bu sebeple, reformlar aşamalar halinde planlanmalı, Japonya'nın kendi iç dinamikleri ve gelenekleri hiçbir zaman göz ardı edilmemeliydi. Ancak, kesin ve köklü değişiklikler kadar geçmişe ve geleneklere saplanıp kalmanın da Japon kalkınması için tehlikeli olduğunun farkındaydılar. Bu sebeple Japonlar, kalkınma sürecinde Japon ruhu ile Batı biliminin sentezlenmiş şeklini kullandılar. Heyet Japonya'ya döndükten sonra sunduğu rapor sonucunda imparator, askeri seferleri bir süreliğine durdurup ülkenin gelişmesi için iç reformlara odaklanılmasını emretti. Kısa zamanda eğitimden askeri alana yeni yeni birtakım faaliyetler uygulandı ki bunlardan en büyüğü anayasanın değişmesi olabilirdi. Reformlar oldukça hızla yapılıyordu. Çünkü Batı'nın bir kolonisi haline gelmek veya Çin'in baskısı altında kalmak istemiyordu. Nitekim, İmparator Meiji'nin sayesinde gelişen bu süreç Japonya'nın kısa zamanda bölgesinin ve hatta dünyanın önemli güçlerinden biri haline getirdi. İşte tüm olup bitenlere bakıldığında, Meiji Restorasyonu, sadece Japon kalkınması için önemli bir dönem değil, ilerlemeyi ve gelişmeyi hedefleyen her toplum için ders alınması gereken bir dönem olduğu apaçık ortadadır. Oysaki Osmanlı'nın Islahat Fermanı ile başlattığı modernleşme süreci sağlam bir şekilde planlanmadığı için her şeye rağmen sonuç vermedi. Yurt dışına gönderilen heyetler ya işlerini ciddiye almadı ya da şahsi çıkarlarını düşündüler. Gönderilen öğrencilerde ya batı hayranı oldu ya da kötü yola girmekten kurtulamadılar. Biz kendi kültürümüzü bırakarak ilerici, batıya özenerek modern olduğumuzu sandık. Oysaki bunun böyle olmaması gerektiğini Meiji'nin restorasyonunda apaçık anlayabildik.

